

POTOP

Tekst przewodni: Mt 24,37.

Zakres studium: Rdz 6-10; 2 P 2,5-9.

Część I: Przegląd

Wielu ludzi kwestionuje historyczność biblijnego opisu potopu, twierdząc, że takie ogólnoświatowe wydarzenie jest niezgodne ze współczesnymi poglądami naukowymi dotyczącymi historii przyrody. Jednak w zbiorowej pamięci wielu kultur i ludów istnieje ogromny zbiór wspomnień o potopie. Dotyczy to kultur Bliskiego Wschodu, Mezopotamii, Egiptu i Grecji. Opowiadania o potopie były przekazywane także w Indiach, Chinach, wśród starożytnych mieszkańców Irlandii, Majów w Ameryce Środkowej, rdzennych Amerykanów, starożytnych mieszkańców Ameryki Południowej i Afryki, a nawet australijskich Aborygenów. Fakt, iż współczesna nauka nie potrafi wyobrazić sobie potopu, nie dowodzi, że takie wydarzenie nigdy nie nastąpiło. To, że współczesna nauka nie jest w stanie przyznać, że potop wydarzył się na Ziemi, świadczy o ograniczeniach współczesnej nauki w badaniu zjawisk tak niezwykłych jak potop opisany w *Księdze Rodzaju*.

W tym tygodniu będziemy studiować biblijną historię tego globalnego wydarzenia nie po to, by wyjaśnić je z naukowego punktu widzenia. Nie mamy danych, by opisać potop w sposób naukowy. Pomijając naukową stronę dyskusji, poruszymy ważne duchowe zagadnienia związane z potopem. Zasadnicze pytanie dotyczy samego Boga: Czego historia ta uczy nas o Bogu objawionym w *Biblii* oraz o Jego zamierzeniach? Gnostycki filozof Marcjon z Synopy (ok. 85-ok. 160 n.e.), podobnie jak wielu chrześcijan po nim, posługiwał się potopem jako dowodem, że Bóg *Starego Testamentu* jest Bogiem gwałtownym i okrutnym, w przeciwieństwie do Jezusa, Boga miłującego.

Część II: Komentarz

Bóg sprawiedliwości. Po stworzeniu i upadku nieposłuszeństwo naszych prarodziców rozprzestrzeniło się tak, że świat został napełniony zepsuciem i nikczemnością. Od czasów Kaina i Abla ludzkość podzieliła się na dwa obozy. Ciekawe, że każdy z rodów został zdefiniowany na podstawie więzi z Bogiem. Podczas gdy genealogia Kaina (Rdz 4,17-22) zaczyna się od odrzucenia Boga przez niego (Rdz 4,16), genealogia Seta (Rdz 5,1-32) zaczyna się wzmianką o podobieństwie do Boga (Rdz 5,1). To przeciwieństwo wyjaśnia, dlaczego ród Kaina został później nazwany „córkami [i synami] ludzkimi”, podczas gdy ród Seta określono jako „synów Bożych [i córki Boże]” (Rdz 6,1-2). Nic dziwnego, że Bóg nie pochwałiał koligacenia się tych dwóch rodów prowadzącego do powstania nowego rodu otwarcie buntującego się przeciwko Bogu. Wyrażenie „wzięli (...) sobie” (Rdz 6,2) sugeruje intencję „synów Bożych” zastąpienia Bożego przeznaczenia małżeństwa zilustrowanego słowami „przyprował ją”, kiedy Bóg stworzył żonę dla Adama (Rdz 2,22). „Synowie Boży” usiłowali zająć miejsce Boga, o czym świadczy wyrażenie „ujrzeli (...) że (...) były piękne” (Rdz 6,2). W języku hebrajskim to samo słowo *tob*, „dobre” (tłumaczone jako „piękne”) jest użyte w opisie stworzenia, kiedy „widział Bóg, że (...) była dobra” (Rdz 1,4.10.12.18.21.25). To zajęcie miejsca Boga prowadziło „synów Bożych” do czynów niezgodnych Bożym prawem stworzenia, ale stosownych do ich grzesznych pragnień.

Tymczasem użycie słowa „żony” w liczbie mnogiej sugeruje wprowadzenie poligamii, a wyrażenie „które sobie upatrzili” świadczy o nieopanowanej seksualnej aktywności niezgodnej z prawem Bożym. Wyrażenie „wzięli (...) sobie (...) te wszystkie, które sobie upatrzili” (Rdz 6,2) zawiera element egocentryzmu, przemocy i gwałtu (zob. Rdz 39,14.17). Takie zachowania seksualne były nie tylko zaparciem się Boga, ale także przejawem rażącej przemocy wobec kobiet.

Tekst biblijny mówi, że Bóg widział złość (Rdz 6,5). Już po raz drugi tekst biblijny mówi o Bogu jako Tym, który „widzi” (por. Rdz 6,1-4). Paralelny do opisu stworzenia, Boży akt widzenia jest bezpośrednio poprzedzony wypowiedzeniem przez Boga słowa: „I rzekł Pan” (Rdz 6,3). „Pan widział, że wielka jest złość człowieka” (Rdz 6,5). To zdanie jest drugim echem refronu opisu stworzenia: „I widział Bóg, że (...) była dobra” (Rdz 1,4). Jednak tutaj pierwotne „dobre” (*tob*) Bożego stworzenia zostało zastąpione przez przeciwieństwo dobra - złość (*ra'ah*). Następny Boży komentarz jest oceną tragicznej sytuacji. Wyrażenie „wielka złość” odnosi się nie tylko do określonych działań czy okazjonalnych złych czynów. Opisuje gruntowny i definitywny stan. Dotyczy źródła czynów i postaw, głębi motywacji ludzkiego serca, w którym Bóg widział radykalne zło. Ludzkość przekroczyła granicę, zza której nie było już powrotu. Bóg musiał interweniować przy pomocy ogólnoświatowego potopu, aby ocalić resztę ludzkości od zupełnej moralnej degradacji i wymarcia.

Bóg miłości. Język użyty w opisie tej boskiej interwencji do złudzenia przypomina język opisu stworzenia. Bóg żałuje, że stworzył człowieka. Boski „żał” jest skojarzony z Bożym zasmuceniem. Bóg „bolał nad tym w sercu

swoim” (Rdz 6,6). Hebrajski czasownik *'atsab*, „boleć”, jest przeciwieństwem radości (Ne 8,10) i odnosi się do psychicznego bólu (Rdz 3,16). Emocje Boga wiążą się z Jego miłością do ludzi. Ciekawe, że hebrajski czasownik *nakhham*, przetłumaczony jako „żałować” (Rdz 6,6), zawiera pozytywny niuans nawiązujący do „łaski” i „miłości”. Tak więc tłumaczenie „żałować” hebrajskiego słowa *nakhham* nie w pełni odzwierciedla Boże odczucia. Boży „żał” nie oznacza, że Bóg zmienił nastawienie. Zawiera raczej elementy łaski i „pocieszenia”. Tak więc słowo *nakhham* pojawia się czasami równoległe ze słowem *shub*, „uzalić się” (Jr 4,28; Jon 3,9).

Użycie słowa *nakhham* wnosi nadzieję w przedstawiony obraz rzeczy - perspektywę zbawienia przez potop. Boże emocje świadczą o miłości Boga do ludzi. Jednak Bóg wyraża swoją miłość przez swój sąd. Boża reakcja na złość polegająca na jej zniszczeniu jest aktem miłości. Hebrajskie słowa *makhah*, „zglądzić”, tworzy grę słów z poprzedzającym je słowem *nakhham* („żałować”, „uzalić się”), co przywołuje smutek i współczucie Boga dla ludzkości reprezentowanej przez Noego. Podczas gdy *nakhham* sugeruje pozytywną stronę sądu, *makhah* ukazuje jego negatywną stronę. Ponadto słowo *makhah* należy do języka sądu. Dokładniej znaczy „wymazać”. To „wymazanie” oznacza fizyczne zniszczenie będące odwróceniem stworzenia, uchYLENIEM Bożych stwórczych dokonań. Jednak ponad fizycznym zniszczeniem ten akt sądu odnosi się także do duchowego wymazania z księgi żywota (Wj 32,32-33; Ps 69,29-30). W biblijnym sposobie myślenia miłość i sprawiedliwość idą ze sobą w parze (Mi 6,8).

Bóg mądrości. Połączenie miłości i sprawiedliwości jest właśnie tym, co składa się na mądrość Boga. Bóg zbawia nie tylko przez swoją dobrą wolę i miłość. Szczegóły budowy arki (Rdz 6,14-22), która pozwoliła Noemu i jego rodzinie przetrwać potop, są namacalnym dowodem starannego podejścia Boga do realiów życia. Te dokładne techniczne dane nie tylko świadczą o historycznej realności budowy arki, ale objawiają także troskę Boga o powodzenie operacji. Właśnie w tym celu Bóg udzielił precyzyjnych instrukcji. Wodoodporne drewno dodatkowo nasączone smołą miało zapewnić arce szczelność i wytrzymałość. U szczytu arki, tuż pod jej dachem, znajdowały się okna zapewniające dostęp światła i wymianę powietrza, dzięki temu prześwitowi między ścianami arki a jej dachem światło docierało do większości pomieszczeń, a wewnątrz arki było należycie wentylowane.

Bóg, który zatroszczył się o należyłą konstrukcję arki, udzielił także szczegółowych instrukcji dotyczących życia religijnego i duchowego zbawienia przez ofiary składane w ramach służby świątynnej. W gruncie rzeczy istnieją liczne podobieństwa między planami budowy arki, a instrukcjami dotyczącymi budowy Namiotu Zgromadzenia. Wymiary arki (Rdz 6,15) zostały podane według podobnego standardu i przy pomocy podobnego słownictwa, jakich użyto w związku ze Skrzynią Przymierza w Namiocie Zgromadzenia (Wj 25,10).

Jak duża była arka Noego? Jeśli łokieć liczył 18 cali czyli 45 centymetrów, 300 łokci długości arki równało się 450 stopom czyli nieco ponad 137 metrom. 50 łokci długości to inaczej 75 stóp czyli 22 metry. 30 łokci wysokości to 45 stóp czyli 13 metrów. Te wymiary nie mają żadnego szczególnego symbolicznego czy duchowego znaczenia. Po prostu świadczą o wielkości statku, który był tak duży, iż pomieścił zwierzęta i ludzi na swoich kilku pokładach. Jednak wiele podobieństw między arką i Namiotem Zgromadzenia ma głębokie znaczenie - Bóg, który zbawia duchowo, Jezus Chrystus, jest tym samym Bogiem Stwórcą, który zbawia nas fizycznie i materialnie.

Pytanie do dyskusji i przemyślenia: Jak trzy wymiary Boga - sprawiedliwość, miłość i mądrość - mają się do siebie w kategoriach teologicznych?

Część III: Zastosowanie

Nie będziesz zabijał. Istotną lekcją płynącą z potopu jest afirmacja życia. Po zniszczeniu stworzenia i śmierci wszystkich ludzi poza arką, Bóg na nowo przywrócił życie. W tym kontekście Bóg polecił ludziom nie tylko rozradzać się, ale także chronić życie jako święte. Ta zasada odnosi się po pierwsze do zwierząt. Tak więc tolerowanie przez Boga spożywania mięsa, zważywszy sytuację po potopie, jest kwalifikowane zakazem spożywania mięsa z krwią, jako że krew reprezentuje życie (Rdz 9,4). Co do ludzi, nakaz Boży jest absolutny. Ponieważ Bóg stworzył ludzi na swój obraz, nie wolno przelewać ich krwi (Rdz 9,5-6). Choć krew zwierząt jest święta, jak wskazuje zakaz spożywania krwi, istotne znaczenie ma fakt, że tylko z odebrania życia człowiekowi trzeba będzie zdać sprawę przed Bogiem (Rdz 9,5).

W języku hebrajskim występuje kilka czasowników oznaczających zabijanie. Wszystkie te czasowniki odnoszą się zarówno do ludzi, jak i do zwierząt, z wyjątkiem jednego czasownika *ratsakh*, który odnosi się tylko do ludzi. Ciekawe że czasownik *ratsakh*, „zabijać”, „mordować”, jest użyty w Dziesięciorgu Przykazaniach (Wj 20,13). Kontekst tego użycia nie różnicuje między przypadkami morderstwa a innymi, ale między *obiektem*, który jest zabijany - człowiekiem i zwierzęciem. Dlatego szóstego przykazania nie należy tłumaczyć: „Nie będziesz mordował”, jakby chodziło tylko o szczególny akt kryminalny, ale: „Nie będziesz zabijał ludzi”, w sensie absolutnym.

Pytanie do przemyślenia: Jak możesz zastosować tę zasadę do sytuacji osób pełniących służbę wojskową czy w kwestii kary śmierci?

